

Roberto Lavagna

«Murrizketa politikek porrot egiten dute»

Argentinako ekonomiari beste norabide bat eman zion Roberto Lavagnak Ekonomia ministro izan zen urteetan. 2001ean hasitako krisiari aurre egiteko, kreditu emaleei zorra ordaintzeari utzi eta ekoizpena handitzeko politikak abiarazi zituen. Argentinak *corralitotik* ateratzea lortu zuen eta hazkunde handiko garaia hasi zen. Esperientzia hura eta egun Greziak bizi duena erkatu ditu elkarrizketa honetan ekonomialariak.

Testua eta argazkiak:
GORKA BERASATEGI

ROBERTO LAVAGNA (Buenos Aires, 1942) Argentinako ekonomia ministro izan zen Eduardo Duhalde presidentearen agintaldian eta Nestor Kirchnerren lehenengo gobernuan (2002-2005). Argentinak bizi izan zuen krisi latzaren ondoren ekonomia berreskuratzeko plana diseinatu zuen Lavagnak. Orduko Argentinak eta gaurko Greziak zenbait antzekotasun onartzen dituzte ministro ohiaren ustez. Argentinako esperientziak zenbait irakaspen utzi ditu murrizketa sozialetan oinarritutako politiken inguruan.

Lavagnak 2002ko apirilean hartu zuen kargua. Hilabete gutxi lehenago, 2001eko abenduan enfrentamendu gogorak izan ziren herritar eta polizien artean. Estatuko indarrek 38 herritar hil zituzten errepresioan. De la Rúa presidentek dimisioa eman zuen, bi asteko epean bost presidente izendatu ziren. Politikarien sinesgarritasun falta erabatekoa zen krisiren ezteandaren ostean.

Ekonomia ministro kargua hartu zenuenean nolakoa zen Argentinaren egoera ekonomikoa?

Argentinak defizit fiskal garrantzitsua zuen, kontu korronteko defizita ere bazuen, eta hiper-inflazioaren bidean zegoen. Gizarte egoera ere oso zen larria: argentinaren %52

Lavagna bere bulegoan, elkarrizketa egiteko unean.

EDUARDO DUHALDE.COM

Duhalde presidentearekin solasean 2002an, krisiaren garai gogorrean.

eta %54 artean pobrezia egoeran zegoen, %18ko langabezia, inbertsiarik ez eta, beraz, lanpostuak sortzeko aukerarik ez zen ageri epe laburrean. Ordurako, herrialdeko Barne Produktu Gordina (BPG) uzkuratzen ari zen laugarren urtez jarraian. Gainera, agintean zegoena [Eduardo Duhalde] Konstituzioa errespetatuz izendatu zuten arren, bestelakoa zen kontua herritarren atxikimenduari zegokionez. Kongresuan ez genuen gehiengorik. Alderdi Justizialistako (alderdi peronista) gobernadoreek 30 eguneko ultimatum eman zioten Duhalderi eta 14 puntuko programa ekonomikoa betetzeko eskatu zioten nik kargua hartu baino egun bat lehenago.

Konparagarria al da Argentinak bizi zuen egoera egun Europan bizi den egoerarekin?

Nik Greziari buruz hitz egingo nuke espresuki. Ez baita gauza bera Greziaren egoera edo Italia nahiz Espainiarena. Greziaren kasuan datu ekonomikoak oso antzekoak dira. Defizit bikia du (fiskala eta kontu korrontekoa), ekonomia uzkuratzen ari da laugarren urtez jarraian, langabezi tasa altua dauka... Antzekotasun asko daude ekonomikoki, inflazioan izan ezik. Argentina hiper-inflazioaren bidean zihonan eta hori ez da gertatzen ari Greziaren kasuan.

Desberdintasun handienak gizarte arloan aurkitzen dira. Grezian

askoz hobe da gizarte egoera. Biztanleko diru sarrera askoz ere altuagoa da, neurri handi batean Europar Batasuneko kide delako. Eta erakundeei dagokionez ere aldeak nabarmenak dira. Argentina guztiz isolaturik zegoen eta Grezia munduko talde politiko eta ekonomiko boteretsuenetako baten parte da. Borondate politikoa egonez gero, bada arazoei aurre egiteko baliabiderik. Borondaterik ba ote den beste kontu bat da. Greziaren inguruan sortu den mugimendua ikusita, gutxienez, eztabaida piztu da. Argentinaren kasuan ez zegoen halakorik. Gehien jota, Argentinan esku hartzeko aukera aztertu zen, Lehenengo Mundu Gerraren ostean Austriarekin egin zen moduan.

Gertatzen dena da Greziaren kasua ez dela ongi kudeatu eta kutsatze prozesu bat dagoela dirudi, kasu askotan neurritz kanpokoak. Greziako eta Italiako ekonomien

“Argentinak laguntza lortzeko politika ekonomikoa nazioarteko finantza erakundeen esku utzi behar zuen. Nik kreditu eskari guztiak bertan behera utzi eta ezetz esan nien”

artean desberdintasun nabarmenak daude, esaterako, lehiakortasunaren esparruan.

Argentinak murrizketen errezetak jarraitu zituen 90eko hamarkadan eta zuk kargua hartu artean. Programa haiek zorraren interesak ordaindu ahal izateko finantziarioaren truke gauzatzen ziren. Zuk bestelako estraategia eraman zenuen aurrera. Zein analisi egin zenuen orduan?

Analisia errealitatea ezagutzetik abiatzen da. Egoera ekonomiko latz horretan murrizketa gehiago proposatzea, Nazioarteko Moneta Funtzak (NMF) egin zuen moduan, hain zen irriagarria, beste bide bat hartu behar zela erabaki bainuen. Aurreko gobernuek kredituak negoziatu zituzten NMFrekin eta handik gutxira krisiaren erdian geunden. Zein zen NMFren logika? “Bai, ongi da, murrizketa programak burutu dira baina gogorrak behar dute arrakasta lortzeko”. Programek ez zuten porrot egiten desegokiak zirelako, nahikoa gogorrrak ez zirelako baizik. Beraz, gutxi balitz, programa bakoitza aurrekoa baino gogorrakoa izaten zen. Logika horren arabera, herrialdeak superabita lortu behar du kreditu emaleei interesak ordaindu ahal izateko. Planteamendu egokia izan daiteke baldintza normaletan baina Argentinak bizi zuen egoeran edo Greziak orain bi urte bizi zuenean, ez du inolako zentzurik.

Murrizketen aukera baztertzeko erabakiak babesa izan zuen Gobernuan edo oztopoak izan ziren gehiago?

Argentinaren azken 40 urteetako arazoak, neurri batean, muturreko jarreraren ondorio dira. Izan dira gobernu militarrek edo zibilak baita eskuinekoak eta populismo sasi-ekertiarrek ere. Populistek sistema poliziala ezarri nahi zuten prezioak kontrolatzeko. Eskuinak Estatuari eskatzen zion bankuen zorren ardura bereganatzeko. Azkenean, bankuei esan zitzaizkien zorren erantzukizuna haiena zela eta populistak gobernutik kanporatuak izan ziren.

Kreditu emaleekin negoziatu behar izan zenuen, nazioarteko finantza

erakundeekin. Haiek ordurako beste murrizketa plan bat prestatua zuten, ezta?

Nazioarteko finantza erakundeek prest zuten Argentinarentzako 20 eta 25 mila milioi dolarreko kreditua. *Default* egoera ekidin nahi zuten, ez zuten nahi Argentinak ordainketak eteterik. Kreditu hori emateko, ordea, beste murrizketa plan bat gauzatzeko eskatzen zuten. Europako hainbat estatutan gaur ikusten ditugunen moduko murrizketa planak. Argentinako Gobernuak halako laguntza lortzeko herrialdearen politika ekonomikoa erakunde horien esku utzi behar zuen. Nik kreditu eskari guztiak bertan behar utzi nituen eta ezetz esan nien, Argentina bakarrik irten-go zela egoera horretatik. Noski, kreditu emaileei interesak ordaintzeko gure ahalmena askoz ere txikiagoa izango zen eta horrek kezkatzen zituen. Hiru aldiz errepikatu behar izan nuen erabakia. Ez zuten inolaz ere espero.

Argentinak zorra ordaintzeari utzi zion eta zorraren berregituraketa negoziatu zuen 2003an nazioarteko finantza erakunde nagusienekin. Kreditu emaileei zorra ordaintzeari utziko zitzaiola esan zenienean zer erantzun zuten?

Ez zitzairen batere gustatu! Bestalde, populismoak *default*-a ospatzen zuten eta *default* egoera beti da porrotaren adierazgarri, ez da ospatzeko moduko gertakizuna. Nola konpondu daitekeen pentsatu behar da. Eskuina, berriz, iraintzen hasi zen. Argentina Zambiarekin eta Eritrearekin alderatzen zuten. Esta-

tu guztiek egin dituzte halakoak. Zorrari buruz dagoen ikerketarik garrantzitsuen hartuz gero, ikus daiteke Espainiak, Alemaniak eta Frantziak Argentinak baino *default* gehiago izan dituztela. Ez diot nik, Carmen Reinhart Munduko Bankuko ekonomista buru izandakoak baizik.

Argentinak, beraz, krisitik irteera lortu zuen kanpoko finantzaziorik gabe. Zein baliabide zituen Estatuak aurrera egiteko?

Sektore pribatuaren zorrari zegozkion interesak ordaintzeari utzi zitzaionean zenbait baliabide libratu ziren bestelako helburuetarako. Bestalde, ekoizpena berreskuratzea izan zen lehentasuna. Hala, espiral onuragarria ipini nahi genuen abian. Ekoizpena handitzen bada Estatuak biltzen duen diruak ere gora egiten du.

"Grezia drakmara itzuli daiteke herrialde barruko eragiketa guztietarako eta euroan jarraitu gainontzeko eragiketetarako. Egingarria da"

Nola lortu zen ekoizpena berreskuratzea?

Argentinaren kasuan hainbat bide-tatik lortu genuen. Bideetako bat monetaren debaluazioa izan zen. Ekonomian, moneta debaluatzen denean eta inflazioa kontrolatzea

lortzen denean, bestelako prezio zerrenda lortzen da: ekoizpen lokala eta esportazioak sustatu eta inportazioak garestitzen dituena. Hala, lehiakortasuna lortzen da.

Bestalde, gastu publikoa handitu genuen eta gizarte plan zabala ipini zen indarrean. Munduko Bankuak esan zuen ordura arteko gizarte planik handiena izan zela eta 2.200.000 familiengana iritsi ziren Estatuaren diru laguntzak. Bankuek eskatzen zutena betez gero, ez genuke horretarako dirurik izango.

Ondorioz, eskaria handitzen hasten da, horrek ekoizpenari laguntzen dio eta espiral onuragarria martxan ipintzen da. Soldatak hobetzen hasten dira, gizarte egoera hobetzen da, Estatuaren balantza fiskala orekatzen hasten da, kontsumoak ere gora egiten du eta merkaturia handitu ahala inbertsioentzako geroz eta interesgarriago bihurtzen da herrialdea, inbertsioak heltzen dira...

Pesoak dolarrari lotuta jarraitzen bazuen ezin izango zen debaluatu. Beraz, moneta politika propioa berreskuratzea garrantzikoa izan zen. Bai, noski. Politika monetarioa eta fiskala. Izan ere, superabita lortzeko NMFak luzatzen zituen aholkuak ez zuten zer ikusirik ekoizpenarekin eta ekonomia berreskuratzarekin. Zegoena nola banatu zen NMFrentzat kontua. Banku eta kreditu emaileen aldeko eta jendearen kontrako banaketa egitea, alegia. Horregatik jaitsi ziren soldatak %13, murriztu ziren erretiroak eta pentsioak eta kaleratu ziren langileak aurreko programetan. Grezian

bardoak 2012
nafarroako taldekako bertso ekimena

antolatzailea
patroa bertsozale Elkartea
hauntzailea
Argia

LEHENENGO FASEA
URTARRILAREN 27tik OTSAILAREN 19ra
(17 SAIO)

BIGARREN FASEA
MARTXOAREN 21tik MARTXOAREN 18ra
(6 SAIO)

FINALA
MARTXOAREN 31n, LEITZAN
HIRU TALDE, BEDERATZI BERTSOLARI

Informazio osoa eta zurrerak
WWW.BARDOAK.COM

“Zegoena nola banatu zen Nazioarteko Moneta Funtsarentzat kontua. Banku eta kreditu emaileen aldeko eta jendearen kontrako banaketa egitea, alegia. Horregatik jaitsi ziren soldatak %13, murriztu ziren erretiroak eta kaleratu ziren langileak.”

bezalaxe. Nolakoa da Greziaren kasua? Soldatak %14 murriztu dituzte %13ren ordez. Puntutxo bat gehitu diote. 100.000 langile publiko kalera... Programak beti dira horrelakoak eta ia beti porrot egiten dute.

Euroa oztopo al da Greziaren berreskurapen ekonomikorako?

Dena denbora kontua da. Bi bide daude Greziak lehiakortasuna berreskuratu ahal izateko. Bide luzeak, 10 urte edo gehiago iraun dezake eta bitarte horretan greziarrak finantzatzea eskatzen du. Greziak betebeharrak ongi egiten baditu, finantzaketa zientzian, hezkuntzan, teknologian eta azpiegiturretan inbertitzen badute, lehiakortasuna hobetu egingo da. Baina nik ez ditut europarrak oso prestu

ikusten greziarrak 10 urtez finantzatzeko. Dena den, teknikoki bide posiblea da.

Bide laburra, devaluazioarena da; eurotik guztiz irten gabe. Hau da, moneta nazionala sor daiteke, drakmara itzuli herrialde barruko eragiketa guztietarako eta euroan jarraitu gainontzeko eragiketarako. Noski, inflazioa kontrolatu beharko litzateke baina egingarria da.

“Gaur etekina ez da lortzen katiluak edo patatak ekoitziz, balio errealik ez duten paperak mugituz lortzen da, 2008an ikusi genuen bezala”

Zein irakaspen atera daitezke Argentinak bizi izan zuen krisi hartatik?

Lehenengo eta behin, murrizketa politikek porrot egiten dutela. Bigarrenik, baldintza jakinetan eta zor maila batetik aurrera, zorraren berregituraketa egitea beste aukerarik ez dagoela. Adibidez, Greziaren kasuan zorra orain bi urte negoziatu izan balitz, demagun 50 urtera, eta interes tasa baxua ezarri izan balitzaio, japoniar erara (%0,1eko interesa), zorraren presioa txikiagoa litzake aurrekontuetan. Justu kontrakoa egin zuten.

Azkenaldian ahotan dabilta “finantza diktadura” edo “zorkrazia” gisako terminoak. Hitz egokiak iruditzen zaizkizu bizi dugun egoera deskribatzeko?

Zein da errealitatea? Orain 40-50 urte bazen ekoizpen esfera bat –industria, nekazaritza, merkataritza, eta abar– eta bazen finantza esfera bat, nolabait, lehenengoaren zerbitzura. Biak ere tamaina antzeko esferak ziren edo 2:1eko proportzioarekin, asko jota, finantzaren alde. Azken 40 urteetan gertatu dena finantza esferaren hazkundera izan da eta egun ekoizpen esfera baino askoz ere handiagoa da. Etekinen desmaterializatzea gertatu da. Gaur etekina ez da lortzen katiluak edo patatak ekoitziz, balio errealik ez duten paperak mugituz lortzen da, 2008an ikusi genuen moduan. Tamainaz gaindiko finantza sektore baten aurrean gaude eta, gainera, kontrolik gabe ari da berean.

Nola kontrolatu, orduan, finantza sektorea?

Mundu politikoak gehieneko tamaina ezarri beharko lieke finantzei, baita izan behar duten kapital kopuruari buruzko neurriak ere. Horrez gain, finantza transakzioentzako zerga sortu behar da, duela urte asko James Tobin Nobel saridunak gomendatu zuen moduan. Finantza esfera ekoizpenaren esferatik guztiz banantzea saihestu behar da eta munduko ekonomia errealitatekin ez daitezela soilik “kasino finantzariotik” etorri, neurri batean ekonomia errealetik ere sor daitezela baizik. ■

